

SIIKAJOEN SUOLUONTOKESKUS – HANKKEEN LOPPURAPORTTI

Olli-Pekka Siira 31.5. 2003

SIIKALATVAN KEHITTÄMISKESKUS 2003

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	3
1 HANKEORGANISAATION YHTEYSTIEDOT JA HANKKEEN PERUSTIEDOT ..	4
2 HANKKEEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Hankkeen toimintaympäristön kuvaus	4
2.2 Aiheeseen liittyvät aikaisemmat selvitykset ja hankkeet	8
3 HANKKEEN TAVOITTEET	9
4 HANKKEEN AIKATAULU	10
5 HANKKEEN TOIMINTA	10
5.1 Yhteistyötahot.....	10
5.2 Esiselvitys.....	13
5.3 Suoluontokeskus.....	13
5.4 Retkeilyreitit	14
5.5 Revonnevan levähdysalue	15
5.6 Siikajoen lintuvedet ja suot	16
5.7 Revonneva – Ruonneva.....	16
5.8 Veneneva	17
5.9 Kurunneva	18
5.10 Turveruukin suot	18
5.11 Suomarjojen viljely	19
5.12 Kotisivut	19
5.13 Esitteen laatiminen	20
5.14 Yhteiskunnallinen osallistuminen.....	20
6 HANKKEEN KOKONAISRAHOITUS.....	21
7 TULOKSET	22
7.1 Laadulliset tulokset.....	22
7.2 Määrälliset tulokset.....	23
7.3 Hankkeen määrällisten ja laadullisten tulosten sekä toteuttamisen arviointi ..	23
7.4 Lisäarvo	24
8 VASTOINKÄYMISTEN ANALYYSI.....	25
9 LOPPUARVIOINTI.....	25
10 TIEDOTUS JA JULKISUUS	25
11 HANKKEEN TOIMINTOJEN JATKAMINEN JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET .	29
11.1 Toimintojen jatkuminen ja sovellettavuus.....	29
11.2 Uudet hankesuunnitelmat	29
12 RAPORTIN LIITEAINEISTO.....	31
LOPPUSANAT	34

TIIVISTELMÄ

Hanke: Siikajoen suoluontokeskus, vaihe I

Kesto: 1.1. 2002 - 31.5. 2003

Rahoitus: Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kunnat, Turveruukki Oy, Suomen valtio sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto.

Hallinnointi: Siikalatvan kehittämiskeskuksen kuntayhtymä, Piippola.

Hankkeen tausta ja tarkoitus

Hanke sisältyy laajaan *Siikajokilaakso EU-kuntoon – Siikajokilaakson kuntien kulttuuriympäristöohjelma 2000-2006* –asiakirjaan. Hanke toteuttaa EU:n Alueellista maaseudun kehittämissuunnitelmaa.

Siikajoen suoluontokeskus, I-vaihe –hankkeen tarkoituksena on selvittää mahdollisuudet perustaa Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen edustavista suokohteista valtakunnallisesti merkittävä reitti- ja luontomatkailukokonaisuus. Kyseessä on suunnitteluhanke, joka toimii ensimmäisenä askeleena kohti varsinaisen suoluontokeskuksen perustamista.

Tulokset

A. Selvitysraportit (10 kpl):

1. Siikajoen suoluontokeskus - hankkeen esiselvitysraportti
2. Siikajoen rannikon lintuvedet ja suot: Tauvon - Hummastinjärvien välisen luontoalueen tutkimus ja retkeilyreitissuunnitelma
3. Maankohoamisrannikon luontoa Siikajoen Tauvosta Hummastinjärville
4. Revonnevan - Ruonnevan retkeilyalue: selvitysraportti alueen suoluonnosta ja linnustosta sekä suunnitelma jatkotoimista
5. Turvetuotanto ja sen edellytykset Pohjois-Pohjanmaalla sekä Siikajokilaakson alueella
6. Turvetuotannosta poistuvien suopohjien uusiokäyttö
7. Selvitys Rantsilan ja Ruukin kuntien alueella sijaitsevista Turveruukki Oy:n tuotantosoista
8. Suoluontomatkailun kehitysmahdollisuudet Pohjois-Pohjanmaalla
9. Kurunnevan linnustonselvitys
10. Siikajoen suoluontokeskus -hankkeen loppuraportti

B. Tietoverkkosivu: www.rantsila.fi/suoluontokeskus

C. Esitejulistite hankkeesta ja hankealueen kohteista.

D. Toteuttamishankesuunnitelmat, 3 kpl.

Hankkeen loppupäätelmänä vastaukset selvitettäväksi asetettuihin kysymyksiin:

- Siikajoen alajuoksun edustavista suokohteista on mahdollista perustaa valtakunnallisesti merkittävä luontomatkailureittikokonaisuus. Monipuolista, edustavaa ja matkailullisesti hyödynnettävää suoluontoa hankealueella on riittävästi.
- Suoluontokeskuksen toteuttamisessa kannattaa panostaa aluksi olemassa olevien rakenteiden kehittämiseen. Käytännössä se voidaan toteuttaa verkostomallina, jossa informaatiokeskuksena toimii tietoverkkopalvelin.

Kustannukset

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 77 366 euroa.

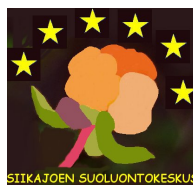
1 HANKEORGANISAATION YHTEYSTIEDOT JA HANKKEEN PERUSTIEDOT

- Hankkeen nimi: Siikajoen suoluontokeskus, vaihe I
- Hankenumero: 1257, Dnro: 3642/3514-2000
- Päätösnumero: 14159
- Ohjelma: Alueellinen maaseutuohjelma
- Toimintalinja: maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen
- Toimenpide: matkailu- käsityöläiselinkeinojen kannustaminen
- Alatoimenpide: matkailun toimintaympäristön parantaminen ja kehittäminen
- Hallinnoija: Siikalatvan kehittämiskeskuksen kuntayhtymä. Keskustie 29, 92620 Piippola.
- Yhteyshenkilö: seutukuntajohtaja Hannu Saarinen, p. 08 811 9230, fax. 08 811 9100, hannu.saarinen@siikalatva.fi
- Raportin laatija: projektipäällikkö Olli-Pekka Siira, TietoPalus, Sandelsintie 12, 92500 Rantsila, p. 040 747 2380, olli-pekka.siira@rantsila.fi
- Hankkeen kotisivu: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>

- Ohjausryhmä:
  - Aimo Lehmikangas (puheenjohtaja): Rantsilan kunta
  - Pentti Simojoki (varapuheenjohtaja) ja Maria Isolahti: Ruukin kunta
  - Kaisu Tuomi ja Vesa Ojanperä: Siikajoen kunta
  - Hannu Saarinen ja Markku Pietikäinen: Siikalatvan kehittämiskeskus
  - Harry Uosukainen, Matti Lehtimäki ja Jouni Tuomela: Turveruukki Oy
  - Seppo Juntunen: Maatilamatkailuyritys Wilppola
  - Pauli Määttä: Metsähallituksen Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut
  - Leo Koutaniemi: Oulun yliopiston maantieteen laitos
  - Eero Kaakinen ja Tuukka Pahtamaa: Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
  - Kalevi Hiivala, Eija Halttu ja Minna Kyllönen: Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus
  - Taimi Mahosenaho: Oulun maaseutukeskus
  - sihteerinä toimi hankkeen projektipäällikkö Olli-Pekka Siira

2 HANKKEEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

2.1 Hankkeen toimintaympäristön kuvaus

Hankkeeseen osallistuivat Siikajoen ja Ruukin kunnat Raahen seutukunnasta sekä Rantsilan kunta Siikalatvan seutukunnasta.

Suoluonto

Suomi on maailman soistuneimpia maita. Vuoden 1995 metsäinventointien mukaan Suomen suopinta-ala oli 89 210 km² eli 26,38 % kokonaismaapinta-alasta. Pohjois-Pohjanmaa on puolestaan maamme suovaltaisimman maakunta. Soiden yleisyys johtuu alueen tasaisuudesta, maankohoamisesta ja ilmastosta. Myös tiivis, karu ja luontaisesti hapan maaperä edistävät soistumista. Siikajoen alajuoksun kolmen kunnan alueella on edustettuna laaja kokoelma erilaisia soita. Alueen tekee ainutlaatuisiksi kaksi rinnakkain esiintyvää harvinaislaatuista luonnonilmiötä: maankohoaminen ja soistuminen. Siikajoen maankohoamisrannikolla sijaitsevat maailmanlaajuisestikin merkittävät niin sanotut rantakaartosuot. Ruukin suoluonto on monimuotoista, sillä se sijoittuu Pohjanmaan aapasuo- ja Pohjanlahden rannikon kermikeidassuovyöhykkeiden rajamaastoon. Rantsilan suot ovat pääsääntöisesti aapasoita. Rantsilassa on runsaasti turvetuotantosoiita, mutta sieltä löytyy myös laaja, lähes koskematon suoerämaa. Natura 2000- suojelalueverkostoon sisältyy seuraavat suokokonaisuudet Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kuntien alueilla: 1. Siikajoen rannikon lintuvedet ja suot, 2. Huhtaneva – Lumineva, 3. Akanneva – Rimmenneva, 4. Haarasuo, 5. Revonneva – Ruonneva, 6. Matkusneva – Ukonvaajanneva ja 7. Veneneva – Pelso.

Yli puolet maamme alkuperäisestä suoalasta on ojitettu metsätalouden käyttöön. Suoluontoa muuttavat metsätalouden lisäksi myös turveteollisuus ja pellonraivaus. Pohjois-Pohjanmaan suoalasta on ojitettu noin kaksi kolmasosaa. Pohjois-Pohjanmaan geologinen suoala on noin 1,1 miljoonaa hehtaaria. Turveteollisuuden tarpeisiin suurtuotantokelpoista suota on tämän hetken (2002) tutkimusten mukaan 99 000 ha, eli 9 %. Suojeltujen soiden määrä on noin 120 000 ha, eli 11 % geologisesta suoalasta. Turvetta käytetään pääasiassa polttoaineena. Muita käyttökohteita ovat viljelyturve, kuivike-, maanparannus- ja ympäristönhoitoturve. Siikajoen valuma-alueella turvetuotannossa vuonna 2000 oli 3 117 ha. Turvetuotantoon varattuja soita Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2003) on yhteensä 4 177 ha.

Osakaskunnat

Siikajoen alajuoksun kunnissa on havaittavissa sama ilmiö kuin muuallakin Suomen maaseudulla: maatilakoon keskimääräinen suureneminen ja väestökato. Erityisesti pienet ja keskisuuret maatilat, kokoluokka 2 - 20 ha, ovat vähentyneet. Samalla suurten tilojen, kokoluokka yli 50 ha, määrä on kasvanut. Kaikkien hankealueen kuntien väkiluku on pienentynyt 1990-luvulla. Alkutuotannosta elantonsa hankkivan työväestön osuus on vähentynyt 1990-luvulla kaikissa kunnissa yli neljänneksellä. Hankealueella: Ruukissa, Rantsilassa ja erityisesti Siikajoella, luonnonmukaisesti viljellyn peltopinta-alan osuus on suurempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla yleensä.

Rantsila

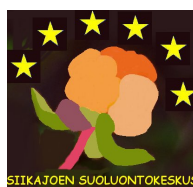
Rantsilan kunta on perustettu vuonna 1867. Kunnan kokonaispinta-ala on noin 740 km², mistä vettä on noin 20 km². Rantsilan maiseman tunnusomaisena piirteenä ovat laakean jokilaakson rantaviljelysaukeat. Tälle vanhalle maanviljelyskulttuurimaisemalle antavat vastapainoa laajoina levittäytyvät metsät ja suoalueet. Rantsila on suomen suovaltaisimpia kuntia. Alunperin suomaata lienee ollut lähes 70 % alueen pinta-alasta. Soista huomattava osa on otettu ojituksen kautta metsätalouden, turvetuotannon ja maatalouden käyttöön. Luonnontilaista, Natura-ohjelmaan kuuluvaa suojeltua suoalaa on 5,69 % kunnan maapinta-alasta. Merkittävimmät Rantsilan suokohteet ovat Matkusneva, Ukonvaajanneva, Veneneva ja Kurunneva. Kunnan alueella on lukuisia järviä. Suurimmat niistä ovat Kurranjärvi, Järvitalonjärvi ja Mankilanjärvi. Turvetuotannosta vapautuvalle Kurunnevalle on rakennettu lintujärvi. Vuoden 2002 lopussa Rantsilassa asui 2 108 ihmistä. Alkutuotannosta toimeentulonsa hankkivien osuus on 31 % ja palveluelinkeinosta 45 % työvoimasta. Aktiivituloja oli (vuoden 1998 tilanteen mukaan) 168, joiden keskimääräinen peltopinta-ala oli 33,3 ha. Luomutuotannossa oli 9,0 % peltopinta-alasta.

Ruukki

Ruukin kunta on nykyisessä laajuudessaan (78 110 ha) perustettu vuonna 1973, jolloin Ruukin taajamaan liitettiin Paavolan ja Revonlahden taajamat. Vuoden 2002 lopussa Ruukin kunnan asukasluku oli 4 546 henkilöä. Luonnonmaisemaltaan alue on lievästi kumpuilevaa maastoa, johon omaleimaisuutta luo Siikajoki sivujokineen, sekä laajat peltoalueet. Soiden osuus maapinta-alasta on noin 40 %. Suojeluohjelmiin suoalueita kuuluu 5,75 % kunnan maapinta-alasta. Huomattavimmat suokohteet ovat Revonnevan – Ruonnevan ja Akannevan – Rimmennevan Natura-alueet. Ruukissa alkutuotannosta elantonsa hankkii noin 22 % ja palveluista 47 % väestöstä. Vuonna 1998 viljeltyä peltoalaa oli 11 500 ha. Luomutuotannossa pelloista oli 8,5 %. Aktiivituloja oli 282, joiden keskimääräinen peltopinta-ala oli 39,3 ha. Ruukki on Pohjois-Suomen vanhimpia teollisuuspaikkakuntia. Täällä on ollut voimakasta sahateollisuutta. Nykyisinkin teollisuus on sijoittunut samoihin paikkoihin kuin ennenkin. Toisaalta maanviljelys ja metsätalous ovat olleet ja ovat edelleenkin hyvin merkittäviä tekijöitä kunnan elinkeinoelämässä. Siikajoki on ollut uittojoki, josta puut on uitettu latvavesiltä joen rannoilla oleville sahoille.

Siikajoki

Siikajoki on merellinen ja historiallinen maaseutupitäjä. Se on perustettu vuonna 1868. Meren läheisyys luo omaperäisen kulttuurin. Rantaviivaa on 58 km ja joenrantaa kahden puolen 14 km. Kunnan kokonaispinta-ala on 28 058 ha. Tunnetuin luontokohde lienee Tauvon merenrantahietikko. Aukkaita vuoden 2002 lopussa oli 1 370. Alkutuotannossa toimii 32 % ja palveluelinkeinoissa 48 % työvoimasta. Paikkakunnan ulkopuolella käydään työssä useimmiten Raahessa tai Oulun seudulla. Aktiivituloja Siikajoella oli (vuonna 1998) 89, joiden keskimääräinen peltopinta-ala oli 33,3 ha. Luomutuotannossa oli 6,3 %

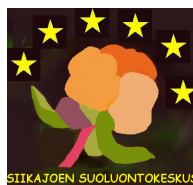

peltopinta-alasta. Soiden osuus maapinta-alasta on 17,8 %. Suojeltua suoalaa on 5,13 % kunnan maapinta-alasta. Mielenkiintoisin suokohde on maankohoamisrannikon rantakaartosuoalue.

Matkailuyritykset

Hankkeeseen mukaan tulleita yrityksiä oli yhteensä 19 kappaletta. Näistä matkailutoimintaa harjoittavia maatiloja oli 7: Rantsilassa neljä, Ruukissa kaksi ja Siikajoella yksi.

1. Järvitalon leirikeskus Ristironkkeli
Rantsilan kunta, p 08 2109 272/ Sinikka Lehtosaari
2. Taukoranta Ky
Leirintäalue Sipolankylässä, Nelostie 1500, Rantsila, p. 08 253 790/ Kari Kallio
3. HRP-Ravintolat Ky
Ravintola Suokukko, Rantsila, p. 08 250 108/ Helena Tapionkaski
4. Rantsilan Hirsipiha Oy
Aarnitie, Rantsila, p. 08 250 366/ Jaana ja Markku Mäkelä
5. Bed and breakfast Rosenberg
Sipolantie 25, Rantsila, p. 08 253 705/ Ritva Rosenberg
6. Matkailutila Wilppola
Wilppolantie 2, Rantsila, p. 08 253 988/ Seppo Juntunen
7. Yli-Porkan maatilamajoitus
Jylhärannantie 440, Rantsila, p. 08 253 858/ Eila ja Paavo Väyrynen
8. Wareksen maatilamajoitus
Pasontie 82, Rantsila, p. 08 250 212/ Kaisu ja Paavo Junno
9. Sarin talli
Ruukintie 570, 92500 Rantsila, p. 08 253 924/ Sari Sudholm
10. Liskon maatilamajoitus
Lodentie 285, Ruukki, p. 08 271 030/ Touko Mäkinen
11. Pökkylän punanen tupa
Ylipää, 92450 Luohua. p. 08 272 993/ Airi Padinki-Lehtomaa ja Ilkka Lehtomaa

12. Patruunan talo

Hautamaantie 9, 92400 Ruukki, p. 08 271 164/ Eija Marklund

13. Ruukin maaseutuoppilaitos

Sammalkankaantie 280, 92400 Ruukki, p. 08 271 051/ rehtori Kirsti Joki-Tokola

14. Taukokartano Leinonen & kumppanit

Revonlahdentie 540, 92350 Revonlahti, p. 08 275 285/ Toivo Leinonen

15. Kosken Hevoskyyditykset

Kärkiniementie, 92400 Ruukki, p 08 271 583/ Seppo Koski

16. Hartikan eräkämpä

92350 Revonlahti, p. 08 275 157/ Matti Hartikka

17. Törmälän Matkailumaatila

Toppilantie 20 A 92320 Siikajoki, p. 08 241 311/ Toini ja Martti Törmälä

18. Golf-kenttä ja klubiravintola

Sampantie 2, 92320 Siikajoki, p. 08 241 406/ Markku Miettinen.

19. Kastellin ratsutila

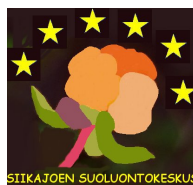
Kastellintie 43, 92320 Siikajoki, p. 08 241 121/ Maisa Ketola.

2.2 Aiheeseen liittyvät aikaisemmat selvitykset ja hankkeet

Hanke sisältyy Siikajokivarren kuntien (Siikajoki, Ruukki, Rantsila, Kestilä, Piippola, Pulkkila, Pyhäntä), Siikalatvan kehittämiskeskuksen ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen yhteistyössä laatimaan Siikajokivarsi EU-kuntoon – Siikajokilaakson kuntien kulttuuriympäristöohjelma 2000 – 2006 -asiakirjaan, joka on hyväksytty maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR) Pohjois-Pohjanmaan tavoite 1- ja 2-ohjelmiin.

Hanke käynnistettiin, kun huomattiin alueella olevien soiden hyödyntämättömät matkailulliset mahdollisuudet. Siikajoen suoluontokeskus nousi esille Siikajokivarsi EU-kuntoon kulttuuriympäristöohjelman ohjusryhmän kokouksissa yhtenä lukuisista hankeaihoista. Hankesuunnitelman laati Siikajokivarsi EU-kuntoon kulttuuriympäristöohjelman projektipäällikkö Katja Viippola hankkeen ohjausryhmän ja erityisesti Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kuntien ohjeistuksella.

Luontoa matkailun näkökulmasta alueella on hyödynnetty hyvin vähän. Matkailuelinkeinoelämän kehittämiseksi katsottiin tarpeelliseksi perustaa kehittämishanke. Nykyisin soita poistuu turvetuotannosta yhä kiihtyvällä tahdilla, joten tuotantoalueiden

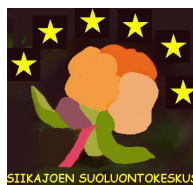
uusiokäytön suunnittelu on tullut ajankohtaiseksi. Hankkeen yhteistyökumppanina toimiva Turveruukki Oy aikoo kartoittaa tuotannosta poistuvat alueensa ja tehdä taustaselvityksiä uusiokäytön suunnittelua varten. Rantsilan Kurunnevan turvetuotantoalueelle on rakennettu noin 50 hehtaarin laajuinen lintujärvi. Alueelle on rakennettu nuotiopaikkoja, iso kota, turvekammeja, käymälöitä, lintutorneja sekä retkeilyreitit kolmelta maatilamatkailuyritykseltä. Tulevaisuudessa retkeilyaluetta on tarkoitus laajentaa ja palveluita monipuolistaa.

Hankkeen valmisteluvaiheessa oli käyty keskusteluja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen ja Crossplan-hankkeen edustajien kanssa Siikajoen maankohoamissoiden sisällyttämisestä hankkeeseen. Crossplan oli kansainvälinen metsämaisemasuunnitteluhanke, jossa valmisteltiin luontomatkailua hyödyntävää reittisuunnitelmaa maankohoamisille. Keskusteluissa tuli esille, että soiden lajistoinventointi ennen lopullisen reittisuunnitelman laatimista olisi välttämätöntä.

3 HANKKEEN TAVOITTEET

Kyseessä oli suunnitteluhanke, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuudet perustaa Siikajoen alajuoksun edustavista suokohteista valtakunnallisesti merkittävä matkailureitti- ja luontokokonaisuus. Hankkeen tavoitteena oli toimia ensimmäisenä askeleena kohti suoluontokeskuksen perustamista, joka toteutuessaan puolestaan: lisääisi luontomatkaileijoiden mielenkiintoa aluetta kohtaan, tekisi arvokkaat suokohteet helpommin saavutettaviksi, vähentäisi kohteiden kulutusta ohjaamalla liikkujat merkityille reiteille, monipuolistaisi maatilamatkailuyritysten palveluita ja auttaisi näin säilyttämään työpaikkoja. Lisäksi se lisääisi yrittäjien välistä yhteistyötä, kehittäisi maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti Natura-verkkoon perustuvaa luontomatkailua, parantaisi turvetta hyväksikäyttävän käsityö- terveys- ja kauneudenhoitoteollisuuden sijoittumisedellytyksiä alueelle sekä toimisi opetus- ja tutkimuskohteena alueen oppilaitoksille.

Hankkeen tarkoituksena oli tehdä pohjoispohjalaista suoluontoa ja siihen liittyvää kulttuuria tunnetuksi. Hanke sijoittuu Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kuntien alueille, jossa on useita suoluontokohteita, jotka voidaan yhdistää luontokokonaisuudeksi, joka tukee lähialueen muita merkittäviä luontokohteita, kuten Liminganlahtea. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa selvitettiin suoluontokeskuksen menestymisen edellytykset ja matkailuyrittäjien kiinnostus aiheeseen liittyvien ohjelmalveluiden järjestämisestä. Tarkoituksena oli laatia toteuttamissuunnitelma kustannusarvioineen hankkeen seuraavalle eli toteuttamisvaiheelle.

4 HANKKEEN AIKATAULU

Hankehakemus jätettiin Pohjois-Pohjanmaan TE-keskukseen 25.08. 2000 (täydennykset 28.3. 2001 ja 27.9. 2001). Alkuperäisen hankesuunnitelman mukaan hanke pyrittiin toteuttamaan 1.1. – 30.11. 2002. Kehittämishankkeelle myönnettiin rahoitus 6.11. 2001 (päätös nro 1188). Hankkeen kokonaisrahoitukseksi hyväksyttiin 77 366 euroa ja toteuttamisajaksi 1.5. 2001 – 31.3. 2002. Projektipäällikön paikka laitettiin avoimeen hakuun ja työntekijäksi valittiin hankkeen ohjausryhmän kokouksessa 7.2. 2002 FM Olli-Pekka Siira. Kehittämishankkeen toteuttamisajaksi hyväksyttiin: 1.1. 2002 – 31.3. 2003 (muutospäätös nro 6692, 16.4.2002). Kustannusarviota tarkennettiin kahdesti: muutospäätös 16.12. 2002 nro 11727 ja muutospäätös 11.4. 2003 nro 14159, jolloin hyväksytyksi toteuttamisajaksi määräytyi 1.1. 2002 – 31.5. 2003.

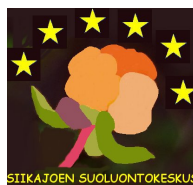
5 HANKKEEN TOIMINTA

5.1 Yhteistyötahot

Siikalatvan kehittämiskeskuksen kehittämispäällikkö Hannu Saarinen ja toimistos sihteeri Helena Koskenkangas perehdyttivät projektipäällikön hallinnoijan organisaatioon ja työtehtäviin. Hankkeen ensisijainen kohderyhmä oli maatilamatkailuyrittäjät. Hanketta rahoittavien kuntien ja turveyhtiön tarpeet pyrittiin huomioimaan. Ensi töikensä projektipäällikkö kävi kuuntelemassa eri yhteistyötahojen toiveita.

Projektin toimisto perustettiin TietoPalukselle, Rantsilan kunnalta vuokrattavaan tilaan. Hankkeen johtajan, Rantsilan kunnanjohtaja Aimo Lehmikankaan ja Hannu Saarisen kanssa pidettiin aloituspalaveri, jossa käytiin läpi työhön liittyvät käytännön asiat. Rantsilan kunta on voimakkaasti panostanut matkailun kehittämiseen. Kurunnevalle on rakennettu retkeilijöitä palvelevia varustuksia. Kurunnevan kehittämistä päätettiin jatkaa.

Alueen matkailuyrittäjiä haastateltiin ja tiedusteltiin heidän kiinnostustaan suoluontoon liittyvistä ohjelmalveluista. Haastattelut projektipäällikkö suoritti puhelimitse ja henkilökohtaisin tutustumiskäynnein keväällä 2002. Kesän aikana pidettiin tiiviisti yhteyttä matkailuyrittäjiin ja suunniteltiin toimintaa. Suoluontoon liittyvien ohjelmalveluiden järjestämisestä yrittäjät periaatteessa olivat kiinnostuneita, mutta heillä ei käytännössä ollut juurikaan mahdollisuuksia idean toteuttamiseen. Pääosa matkailuyrittäjistä toimi sivutoimisena, päätoimen ollessa maanviljely tai karjatalous. Käytännössä ohjelmalveluiden järjestäminen olisi vaatinut apu-työvoiman palkkaamista. Uusia ajatuksia virisi keskusteluissa ja innostusta suoluonnon hyödyntämiseen ilmeni runsaasti. Myöhemmin kesällä ja syksyllä suunniteltiin jatkohankkeita, joihin periaatteessa useimmat yritykset olivat valmiita osallistumaan. Neuvoteltiin retkireittien ja luontopolkujen

rakentamisista, sekä tilojen vuokraamisista hankkeen käyttöön. Kesällä tehtiin selvitys suoluontomatkailun kehitysmahdollisuuksista Pohjois-Pohjanmaalla. Yritykset haastateltiin puhelimitse ja käytiin vierailulla paikan päällä. Kirjallisen selvityksen teki Katri Puurunen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta Siikajoen suoluontokeskushankkeen toimeksiannosta. Hän valmisti samalla aiheesta opinnäytetyönsä.

Ruukin kunnanjohtajan Pentti Simojoen kanssa neuvoteltiin Ruukin toiveista hankkeen suhteen. Ruukin kannalta merkittävimmät suokohteet Revonneva ja Ruonneva päätettiin ottaa lähempään tarkasteluun. Historiallinen kulkureitti ”Pirtupolku” etsittiin kartalta ja mietittiin sen matkailullista hyödynnettävyyttä. Kunnallisneuvos Simojoen jäätystä eläkkeelle hankkeesta keskusteltiin kunnanjohtaja Aimo Heikkalan kanssa. Simojoki sai Ruukin kunnanhallitukselta valtuutuksen jatkaa kunnan virallisena edustajana hankkeessa. Ruukin kuntaa hankkeen ohjausryhmässä edusti Simojoen lisäksi Maria Isolahti.

Siikajoen kunnan toiveita kuultiin neuvotteluissa kunnanjohtaja Kaisu Tuomen ja ympäristösihteeri Vesa Ojanperän kanssa. Tilaisuuksissa mukana oli toisinaan myös kunnanvaltuuston puheenjohtaja Kalevi Kiviniitty. Vesa Ojanperä auttoi Siikajoen maankohoamisoiden tutkimuksen suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä.

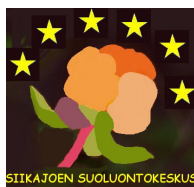
Turveruukin kanssa kesän työtehtäviä suunniteltiin tutkimuspäällikkö Harry Uosukaisen johdolla. Työryhmään osallistuivat Uosukaisen ja Siiran lisäksi kesätyöntekijät Piia Mustikkamaa, Heidi Hyötylä ja Sari Heikkinen. Uusien hankkeiden suunnittelutyöhön osallistuivat lisäksi toimitusjohtaja Aulis Martinmäki, ympäristöpäällikkö Pentti Aman, työnjohtaja Jouni Tuomela ja vt. tutkimuspäällikkö Matti Lehtimäki.

Hankkeen yhteistyötaho oli myös Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, jossa neuvoja antoivat luonnonsuojelupäällikkö Eero Kaakinen ja ylitarkastaja Tuukka Pahtamaa. Natura-alueiden tutkimusten suunnittelussa neuvoteltiin Eero Kaakisen kanssa. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksesta saatiin luontoinventoinneissa tarvittavia perustietoja, karttakopioita ja ilmakuvia.

Natura-alueiden käytöstä ja rajoituksista neuvoteltiin Metsähallituksen Pohjanmaan - Kainuun luontopalveluiden puistonjohtaja Pauli Määtän kanssa. Keskusteltiin myös mahdollisuuksista luontokeskuksen rakentamisesta hankealueelle.

Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksessa yhteyshenkilönä toimi yritystutkija Kalevi Hiivala, jonka kanssa asioitiin hankkeen muutoshakemusten yhteydessä. Maksamisasioissa yhteyshenkilöinä olivat ensin hanketarkastaja Eija Halttu ja myöhemmin hanketarkastaja Minna Kyllönen.

Hankkeen ja Oulun yliopiston välisen yhteistyön koordinoijana toimi Oulun Eteläisen Instituutin suunnittelija Tanja Löytynoja. Tutkimusyhteistyötä tehtiin Oulun yliopiston biologian, geologian ja maantieteen laitosten kanssa. Inventointitöihin valittiin sopivat

henkilöt avoimen haun tuloksena. Hankesuunnittelua ja neuvonpitoa pidettiin myös NorNet-tutkimusverkoston Jouko Inkeröisen kanssa. Neuvotteluissa keskusteltiin suoluontoon liittyvistä tutkimushankkeista. Oulun yliopiston (NorTech Oulu) Pohjois-Pohjanmaan ympäristöklusterihankkeen projektipäällikkö Pirkko-Liina Elomaan sekä Luontoyrittäjyyden osaajaverkostot laatutyön perustana (LUOLA) hankkeen projektipäällikkö Elina Palojärven kanssa tehtiin hankeyhteistyötä.

Pohjois-Pohjanmaan liiton ympäristöpäällikkö Ismo Karhun ja projektisuunnittelija Katarina Timisjärven kanssa neuvoteltiin maakuntaliiton mahdollisuuksista osallistua hankkeeseen ja etenkin rahoitusmahdollisuuksista Revonnevan levähdysalueen rakentamishankkeessa. Maakuntakaavoituksessa suoluontonäkökohtia pyrittiin tuomaan esille yleisöpalauttein.

Muut hankkeet

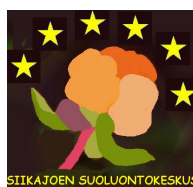
Matka kylämaisemaan -hankkeen projektipäällikkö Taimi Mahosenahon kanssa tehtiin yhteistyötä koko hankkeen ajan. Olin mukana maisemanhoidon suunnittelun neuvojien opintoretellä 21.8. – 22.8. 2003. Yhteisissä tiedotustilaisuuksissa mukana oli toisinaan myös Tiehallinnon edustajana Keijo Pulkkinen.

Pattijoelle suunnitellun kulttuuri- ja luontokeskus hankkeen projektipäällikkö Seppo Kauppiilan kanssa käytiin neuvotteluja aluksi retkeilyreittien yhdistämiseksi Pattijoen ja Siikajoen välillä. Myöhemmin yhteistyön kehittämiseksi pidettiin suunnittelukokous Raahessa 14.4. 2003. Kokouksessa todettiin, että yhteistyötä kannattaa tehdä edelleenkin ja hankkeet eivät ole toisiaan poissulkevia vaan ennen kaikkea toisiaan täydentäviä. Huomattiin, että hankkeet voidaan osittain jopa yhdistää. Sovittiin yhteisen LIFE-hankkeen valmistelusta.

Ylikiimingin Kuikkasuolle suunnitellun PeatCenter-hankeen projektipäällikkö Jouni Marjaniemen kanssa pidettiin palaveri heti hankkeen alussa. Yhteydenpitoa jatkettiin koko hankkeen ajan. Hankkeissa huomattiin olevan yhtymäkohtia ja osittain päällekkäisiä toimintoja. Näiden välttämiseksi ja toiminnan kokonaisvaltaiseksi tehostamiseksi yhteydenpito katsottiin välttämättömäksi.

Oulun Eteläisen alueen luontokeskushankkeiden yhteistapaamisia järjestettiin kahdesti: Pyhännällä 22.5. 2002 ja Rantsilassa 5.11. 2002. Tapaamisissa tutustuttiin muihin Siikalatvan seutukunnan luontokeskushankkeisiin. Yhteistyö katsottiin tarkoituksenmukaiseksi. Luontokeskushankkeet olivat kaikki eri vaiheissa ja toteuttamissuunnitelmat toisistaan poikkeavia. Kokemusten ja mielipiteiden vaihto koettiin hyödylliseksi.

Hankesuunnittelussa neuvoa pidettiin työohjelmakoordinaattoreiden: Maria Isolahti, Sonja Manssila ja Veikko Kallio, kanssa. Käytännön suunnitelmien laatimisessa kuultiin

osakkaiden kuten matkailuyrittäjien, turveyhtiöiden, kuntien ja seutukuntien toiveita. Kehittämisideoita antoivat edellä mainittujen lisäksi Kaarina Konola, Reeta Ylikoski ja Sakari Pekki.

5.2 Esiselvitys

Keväällä 2002 projektipäällikkö laati esiselvitysraportin Suoluontokeskuksen menestymisen mahdollisuuksista. Selvitystyössä hyödynnettiin olemassa olevien luontokeskusten, kaupunkien ja kuntien palveluiden, Pohjois-Pohjanmaan liiton, Oulun maaseutokeskuksen, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen, Metsähallituksen ja Matkailun edistämiskeskuksen tietoja. Yhteydenotot tehtiin puhelimitse, sähköpostitse ja henkilökohtaisin käynnein. Tutkimusaineistona käytettiin tietoverkosta, kirjallisista lähteistä ja suullisista haastatteluista saatuja tietoja. Selvitysraporttiin koottiin tietoja suoluonnosta ja Siikajoen alajuoksun suoluonnon ominaispiirteistä. Tehtiin kartoitus suoalueista. Valittiin hankkeeseen mukaan otettavat matkailullisesti kehitettävät suokohteet. Samalla pohdittiin mahdollisen suoluontokeskuksen sijaintipaikkaa.

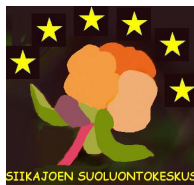
5.3 Suoluontokeskus

Keväällä 2002 selvitettiin mahdollisuudet suoluontokeskuksen perustamiseksi. Vaihtoehtoja uuden rakentamiseen olivat tyhjillään olevat, riittävän tilavat kiinteistöt. Ensisijassa tukeuduttiin jo olemassa oleviin rakenteisiin. Selvitetiin, onko toiminnan kannalta järkevämpää keskittyä yhteen suureen keskukseseen, vai voidaanko suoluontokeskus hajauttaa useisiin pieniin osakeskuksiin. Metsähallituksen ja Tiehallinnon kanssa suunniteltiin Revonnevan levähdysalueen rakentamista. Oulun Eteläisen instituutin (OEI) kautta oltiin yhteydessä Oulun yliopistoon. OEI toimi luontokeskushankkeiden yhteistyön koordinoijana. Selvitetiin myös voisiko suoluontokeskus toimia virtuaaliympäristössä tietoverkossa. Työ olisi ensin pääasiassa idean kehittelyä ennen seinien pystyttämistä. Metsähallituksen luontopalveluissa ilmeni kiinnostusta hanketta kohtaan, sillä suoluontoa on muuten suhteellisen vähän esiteltyä Metsähallituksen luontokeskuksissa.

Verkostomalli alkoi tuntua toteuttamiskelpoisimmalta. Suoluonto-opastuskeskuksiksi valittiin yhdeksän kehitettävää kohdetta hankealueen kunnista. Valintakriteereinä olivat sijainti suokohteiden läheisyydessä, sekä kuntien, paikallisten asukkaiden ja kyläyhdistysten kiinnostus hankkeesta.

Mahdolliset kehitettävät suoluonto-opastuskeskukset:

1. Tauvo, Siikajoki

2. Merikylän koulu, Siikajoki
3. Taukokartano, Ruukki
4. Revonnevan levähdyspaikka, Ruukki
5. Ruukin maaseutuoppilaitos, Ruukki
6. Huumolan koulu, Ruukki
7. Ristironkkeli, Rantsila
8. Kurunneva, Rantsila
9. Aarnipirtti, Rantsila

Virtuaalisuoluontokeskus toteutettiin jo hankkeen ensimmäisen vaiheen aikana tietoverkkosivuna.

5.4 Retkeilyreitit

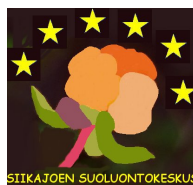
Kesällä suunniteltiin suokohteiden välisiä reittiyhteyksiä. Suunnittelussa kuultiin alueiden maanomistajia, maatilamatkailuyrittäjiä, maankohoamissoiden tutkijoita, Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kuntien sekä Turveruukki Oy:n edustajia. Retkeilyreiteissä suositaan ns. tikapuu- tai rengasrakennetta. Matka kylämaisemaan -hankkeen kanssa suunniteltiin automatkailu ja pyöräilyreittiä Siikajokivartta pitkin. Pyöräilyreitti suunniteltiin myös Revonnevan – Ruonnevan maastoon. Yhteistyötahoina suunnittelussa olivat matkailuyrittäjät, hankealueen kunnat, Tiehallinto, Oulun maaseutukeskus ja Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Suunnitelmat tehtiin maastokäyntien perusteella hyödyntäen kartoja ja valmiita kartoituksia.

Luonnontieteellisesti arvokkaat ja matkailun kannalta mielenkiintoiset ja vetovoimaisimmat suokohteet kartoitettiin kesän 2002 aikana. Ensisijaisena tavoitteena oli selvittää matkailullinen hyödynnettävyys. Kohteiksi valittiin kattava sarja luonnontilaisia arvokkaita eri tyyppisiä kohteita sekä esimerkkejä soiden hyödyntämisestä ja uusiokäyttömuodoista.

Ympäristökeskuksen kanssa tehtiin katselmus alueen Natura 2000-verkoston suokohteista ja neuvoteltiin ehdoista niiden hyödyntämiselle luontomatkailukäytössä. Siikajoen maankohoamissoiden kasvisto- ja linnustoinventoinnin yhteydessä laadittiin myös luontopolun reittisuunnitelma. Muutkin kuin Natura-kohteet huomioitiin mahdollisina retkeilykohteina..

Matkailuyrittäjien kanssa suunnitellut reitit:

- Bed and breakfast Rosenberg (Ritva Rosenberg): Vehkasuon polku
- Pökkylän punanen tupa (Ilkka Lehtomaa) ja Wilppolan maatilamatkailu (Seppo Juntunen):
  - ❖ Pökkylä – Akanneva – Wilppola

- ❖ Karhunviiianpolku
- ❖ Maastopyöräreitti: Pökkylä – Karhunviiiankivi – Akanneva – Wilppola
- Moottorikelkkareitti (Jouko Raitaluoto): Ruukki (Luohua) – Rantsila – Wilppola – Kurunneva – Sipola (Taukoranta ky) - (Pulkkila)
- Hummastinvaarat Oy (Lea Konu): Hummastinjärvien pitkospuupolun valmistaminen.

Natura-alueille kaavaillut reitit:

- Tauvon ja Hummastijärvien välinen reitti (Siikajoen lintuvedet ja suot)
- Revonnevan ja Ruonnevan retkeilyreitti (Revonneva – Ruonneva)
- Ahokinjärven polku (Veneneva – Pelso)

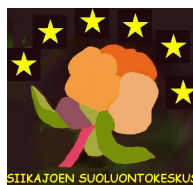
5.5 Revonnevan levähdysalue

Tienkäyttäjien levähdysalue edustavan Revonnevan suoalueen liepeillä sopisi hyvin suoluontokeskushankkeen erääksi opastuspisteeksi. Levähdysalueen rakentamishanketta päätettiin alkaa valmistella työryhmällä, joka koottiin projektipäällikön ja Ruukin kunnan rakennusmestari Pekka Aitto-ojan aloitteesta.

Ensimmäinen Revonnevan levähdysalueen suunnittelutyöryhmän kokous pidettiin 2.5. 2002 Ruukin kunnanvirastolla. Kokouksessa käytiin läpi tämän hetkinen tilanne sekä alkuperäinen suunnitelma, jonka mukaan Revonnevan levähdyspaikka tulisi rakennettavaksi 8-tien kunnostamisen yhteydessä, mutta Tiehallinto olikin ilmoittanut yllättäen helmikuussa 2002, että kunnostamishanketta ei toteutetakaan suunnitelman mukaisesti. Kokouksessa päätettiin kuitenkin, että Revonnevan P-paikan luonto-opastuskeskus pyritään toteuttamaan esimerkiksi EU-rahoituksen tuella osana Siikajoen suoluontokeskus-hanketta.

Toinen työryhmän kokous pidettiin 17.5. 2002 Rantsilassa TietoPaluksen kokoustilassa. Rahoitusta päätettiin yrittää hakea EAKR-rahastosta vaiheistettuna:

1. Suunnitteluvaihe
  - luonto-opasteet, kustannusarvio
2. Toteuttamisvaihe
  - tienrakennus, opasteiden rakennus
3. LIFE yms.
  - yhdistäminen laajempiin kokonaisuuksiin

5.6 Siikajoen lintuvedet ja suot

Hankkeen puitteissa Siikajoen rannikon lintuvesi- ja suoalueilla tehtiin luontoinventointi kesällä 2002. Tavon ja Hummastinjärvien välisellä luontoalueella tehtiin suotyyppi- ja kasvillisuuskartoitus sekä tutkittiin linnusto. Selvitysten perusteella laadittiin retkeilyreititsuunnitelma.

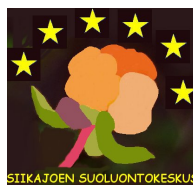
Tavon – Hummastinjärvien välinen retkeilyaluekokonaisuus sijaitsee Siikajoen ja Pattijoen rajamaastossa. Se on säilynyt meren rannalta alkaen verraten luonnontilaisena. Siihen sisältyy "Siikajoen lintuvedet ja suot" niminen suojelualue, joka kuuluu Suomen Natura-verkoston. Osa parhaiten virkistys- ja opetuskäyttöön sopivista kohteista sijaitsee Natura-alueen ulkopuolella. Näitä ovat etenkin meren rannalla sijaitseva Pitkärannan alue sekä heti alueen eteläpuolella aukeava Hummastinjärvien alue. Alue koostuu useista luonnoltaan erilaisista palasista, joita yhdistää sijoittuminen maankohoamisrannikon kehityssarjaan. Yhdessä nämä palat muodostavat varsin mittavan ketjun eri-ikäisiä suo-, metsä- ja järviolueita. Soistuminen ja soiden kehitys ovat täällä keskeisesti esillä, mutta myös kangasmetsien ja vesistöjen kehitys ovat tärkeä osa alueen luonnon kokonaiskuvaa. Alueelle ovat tyypillisiä rantakaartosuot: korkeuskäyrien suuntaiset, hiekkaiset rantavallit, jotka patoavat pienehköjä soita.

Luontoselvitys ja inventointi toteutettiin ryhmätyönä. Tutkimusryhmään kuuluivat: ympäristösuunnittelija, geol.yo. Raija Kärenlampi, joka laati luontopoluista käytännön suunnitelman ja oli apuna kasvillisuustutkimuksissa; FL Sakari Rehell, joka kirjoitti pääosan kasvillisuuden ja soistumishistorian kuvauksista; LuK Juha Repo, joka vastasi linnustotutkimuksesta ja FM Olli-Pekka Siira, joka toimi vesistö- ja kasvillisuustutkimuksissa sekä vastasi käytännön järjestelyistä hankkeen projektipäällikkönä. Kaikki tutkimusryhmän jäsenet osallistuivat maastotöihin sekä raportin kirjoittamiseen.

Tutkimuksen suunnitteluun osallistuivat myös Vesa Ojanperä ja Eero Kaakinen. Taustatietoina käytettiin Kari Kukko-ojan ja Sakari Rehelin laatimaa raporttia vuodelta 1994 sekä Eero Kaakisen Suoseuran retkeä varten laatimaa kirjoitelmaa vuodelta 1999. Inventointitutkimuksen luonnontieteellisestä osasta tehtiin tiivistelmä, joka julkaistiin Metsäntutkimuslaitoksen Tiedonantoja sarjassa.

5.7 Revonneva – Ruonneva

Revonnevan ja Ruonnevan suoaluekokonaisuudesta tehtiin perusselvitys retkeilyreitistön suunnittelua ajatellen. Revonnevan ja Ruonnevan alue on erinomaisen sopiva virkistyskäyttöön: se on laaja, luonnontilainen ja keskeisiltä osiltaan erämainen kokonaisuus. Se sijaitsee suhteellisen lähellä suuria asutuskeskuksia ja ulottuu aivan vilkasliikenteisen tien varteen. Valtatieltä 8 Revonnevalle avautuva suomalaisena on

lajissaan hienoimpia koko Pohjois-Pohjanmaalla. Alue onkin jo nykyään suosittu retkeilykohteena, etenkin marja-aikaan tunnetut hillasuot houkuttelevat poimijoita kauempaakin. Myös linturetkikohteena se on arvostettu. Lisäksi alueen suot ovat suurelta osin melko helppokulkuisia pitkien, yhtenäisten hiekkavallien, rantakaartojen, toimiessa luontaisina kulkureitteinä. Kulkuväylyksi sopivat hiekkakaarrot yhdistävät aluetta myös muihin kehitettäviin luontokohteisiin, kuten Siikajoen Vartinvaaran alueeseen.

Revonnevan – Ruonnevan alue kuuluu Pohjanmaan aapasuo- ja Pohjanlahden rannikon kermikeidassuovyöhykkeiden rajamaastoon. Revonneva on aapasoiden ja keidassoiden muodostama sekakompleksi. Naperonkankaan – Tiperonkankaan harju erottaa Revonnevan ja Ruonnevan toisistaan. Ruonneva on keskeisiltä osiltaan rahkasammalkeidasta, jonka reunoilla on aapasuo-osia. Peurakaarojen alueella on havaittavissa runsaasti merenrannan entisiä rantavalleja, rantakaartoja, joiden väliset pitkänomaiset suot ovat vetisiä rimmikoita. Ruonnevan keskellä on harjun laajentuma, Aaltokangas, jossa on vanhoja dyynikenttiä.

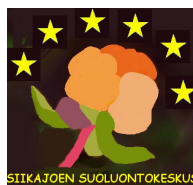
Revonnevalla ja Ruonnevalla käytiin tutkimusretkillä kesällä. Silloin tehtiin alustava kasvillisuuskartoitus ja suunniteltiin retkeilyreittejä. Myöhemmin syksyllä alueella käytiin vielä kartoittamassa suotyyppejä ja arvioimassa suokokonaisuuden hydrologisia olosuhteita. Metsähallituksen linjalaskenta-aineiston perusteella selvitettiin alueen linnuston pääpiirteet. Kuvaa täydennettiin omin havainnoin. Havaintojen, kirjallisten lähteiden ja muiden tietojen perusteella laadittiin selvitysraportti alueen suoluonnosta ja linnustosta sekä suunnitelma jatkotoimista.

5.8 Veneneva

Venenevan suoerämaa-alue valittiin suoluontokeskushankkeen yhdeksi mahdolliseksi matkailullisesti hyödynnettäväksi kehittämiskohteeksi. Alueesta tehtiin kirjallisuuteen perustuva selvitys. Kesällä suoritettiin maastokartoitusta tutkimusretken 30-31.7. 2002 aikana.

Venenevan suoalue sijaitsee Temmesjoen ja Tyrnävänjoen latvoilla, pääasiassa Limingan, Rantsilan ja Kestilän kuntien alueilla. Pelson luonnonpuisto ja Ison Venenevan soidensuojelualue yhdistettiin Natura 2000-ohjelmassa. Venenevan Natura-alue on kooltaan kaikkiaan 12 324 hehtaaria. Alue on tätä nykyä kokonaan Metsähallituksen hallinnassa ja sen hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on aloitettu 2003. Alueen suoajelu toteutetaan lakisääteisenä luonnonsuojelualueena.

Alue on erittäin edustava ja yhtenäinen aapasuokokonaisuus. Alueen suot ovat pääasiassa Pohjois-Pohjanmaan karuja aapasoita. Venenevan rimpialueella on varsin monipuolinen suotyyppeivalikoima. Venenevan pesimälinnustoon kuuluvat poikkeuksetta kaikki Pohjois-Pohjanmaan eteläosissa tavattavat suolintulajit. Pelson luonnonpuisto (1 813 ha) koostuu kahdesta osasta: Tuulisuosta ja Vahtinevasta. Luonnonpuistossa liikkuminen on

luvanvaraista. Alueelta on löydetty seitsemän uhanalaista putkilokasvilajia, kaksi uhanalaista sammallajia sekä kaksi uhanalaista lintulajia.

Projektipäällikkö osallistui alueen hoidon ja käytön suunnitteluun yhteistyöryhmän jäsenenä ensin Siikajoen suoluontokeskushankkeen puolesta ensimmäisessä kokouksessa 14.2. Metsähallituksen toimitiloissa Oulussa, sitten matkailuyrittäjien edustajana toisessa kokouksessa 14.4. 2003 Rantsilan Ristironkkelissa.

5.9 Kurunneva

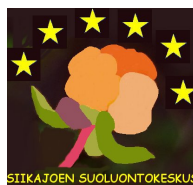
Kurunneva sijaitsee Rantsilan kunnassa, Rantsilan kirkonkylästä noin 9 km lounaaseen. Kurunnevalta on tuotettu polttoturvetta yli kahdenkymmenen vuoden ajan lähinnä Oulun kaupungin energialaitoksen käyttöön. Turpeen tuotanto on Kurunnevalta kuitenkin loppumassa ja alue on siirtymässä uusiokäyttövaiheeseen. Kurunnevalle on rakennettu lintujärvi. Lintuvesialueen liepeille on rakennettu retkeilijää palvelemaan retkipolkuja, tilava kota ja nuotiopaikkoja sekä lintutorni, josta näkee lintuveden koko laajuudessaan. Alueen kokonaislaajuus on 382 hehtaaria. Lintuvesialueen koko on tällä hetkellä (2003) noin 50 ha, mutta sitä aiotaan tulevaisuudessa laajentaa.

Hankkeen puitteissa tuotettiin Kurunnevan linnustoselvitys. Lintulaskennat suoritti LuK Markku Hukkanen. Kurunneva osoittautui yllättävän hyväksi lintupaikaksi. Sekä lajimäärät että yksilömäärät ovat huomasti nousseet järven alkuajoista. Kesällä 2002 Kurunnevalta havaittiin pesiviä lintulajeja 37 ja pesiviä lintupareja yhteensä 269.

Kurunnevan alueelle suunnitellaan parhaillaan monipuolisia uusiokäyttötoimintoja, ja se onkin eräs Siikajoen suoluontokeskushankkeen tärkeimmistä kehittämiskohteista. Projektipäällikkö osallistui Kurunnevan kehittämisen suunnittelukokouksiin. Alueen laajentamisesta laaditaan ympäristölupahakemusta. Suunnittelukokouksissa on mietitty Kurunnevan vesistöjärjestelyjä, vesialueen laajentamisen aikataulua sekä uusiokäytön monipuolistamista. Suunnittelutyöryhmään ovat kuuluneet Rantsilan kunnanjohtaja Aimo Lehmikangas, kunnanhallituksen puheenjohtaja Tatu Suokas, osastopäällikkö Seppo Mäkäräinen Planora Oy:stä sekä tutkimuspäällikkö Harry Uosukainen Turveruukki Oy:stä.

5.10 Turveruukin suot

Kesällä 2002 tehtiin Turveruukki Oy:n hallinnassa oleville turvetuotannosta lähiaikoina poistuville alueille alustava kartoitus sekä taustaselvityksiä jälkikäytön suunnittelua varten. Projektipäällikkö osallistui tutkimuksen suunnitteluun ja neuvotteli Turveruukin edustajien kanssa suoluontokeskushankkeeseen sisällytettävistä kohteista.

Kesällä käytiin tutustumassa Turveruokin tuotannosta poistuviin suoalueisiin Harry Uosukaisen johdolla. Työryhmään osallistuivat Uosukaisen ja projektipäällikön lisäksi kesätyöntekijät Piia Mustikkamaa, Heidi Hyötylä ja Sari Heikkinen. Turveruokin tuotantosoista, uusiokäyttötavoista sekä turvetuotannosta yleensä laadittiin selvitysraportit (3 kpl). Raportit laati hankkeen työntekijä Piia Mustikkamaa projektipäällikön toimeksiannosta.

Turveruokin puolesta suunnittelutyötä hankkeen hyväksi ovat tehneet lisäksi Aulis Martinmäki, Jouni Tuomela, Matti Lehtimäki ja Pentti Åman.

5.11 Suomarjojen viljely

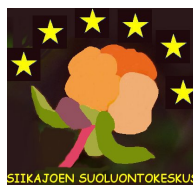
Erääksi kehittämiskohteeksi keksittiin suomarjojen viljely turvesoiden pohjilla. Ajatusta päätettiin kehittää osana Siikajoen suoluontokeskuksen toteuttamissuunnitelmaa. Hankesuunnitelman laativat projektipäällikkö Olli-Pekka Siira ja hortonomi Reeta Ylikoski. Suomarjojen viljelyhankkeelle päätettiin hakea erillisrahoitusta Nouseva rannikkoseutu ry LEADER-yhdistykseltä. Hanketyöryhmä kokoontui 6.2. 2002. Hankehakemus jätettiin 12.2. Olli-Pekka Siira kävi esittelemässä hanketta 26.2. 2002 LEADER-yhdistyksen hallitukselle. Hanketta pidettiin kuitenkin kestoltaan liian lyhyenä (6 kk), jotta konkreettisia tuloksia ehdittäisiin saada aikaan. Hakemus päätettiin sisällyttää laajaan kolmivuotiseen Siikajoen suoluontokeskuksen jatkohankesuunnitelmaan.

5.12 Kotisivut

Hankkeelle tuotettiin kotisivut tiedottamisen tarpeita varten. Kotisivut toteutettiin uudennaisella taulukkotekniikalla, jolloin niiden päivittäminen onnistuu vaivattomasti tavallisella internetselaimella. Teknisestä toteutuksesta vastasi Rantsilan Tietopaluksella Henri Koivumaa Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Kotisivut esiteltiin ohjausryhmälle 4.12. 2002. Ne avattiin yleisölle 19.2. 2003.

Sivuille kerätään hankkeen tuottama aineisto. Kotisivuilla esitellään hankealueen suokohteita sekä matkailupalveluyrityksiä. Se toimii jatkossa suoluonnon tietopankkina ja matkailupalveluiden välittäjänä. Kotisivu jää toimimaan virtuaalisena suoluontokeskuksena hankkeen jälkeenkin.

<http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>

5.13 Esitteen laatiminen

Hankkeesta laadittiin esite alueen esittelyä ja matkailupalveluiden markkinointia varten. Esitteen valmistajaksi valittiin tarjouskilpailun jälkeen tmi Kuvahaukka. Kartta-aineisto tilattiin Maanmittauslaitokselta. Natura-alue-rajaukset saatiin Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksesta. Hanke hankki asianmukaiset julkaisu-oikeudet. Esite julkaistiin myös internetissä.

Esite on A1 koossa. Toisella puolella on kartta, johon on korostetusti painettu suokuviot näkyviin. Kartta-aineiston pohjana on maastokartta mittakaavassa 1:200000. Teemakarttaan on merkitty matkailupalvelut ja suoluontokohteet. Tekstissä on esitelty edustavimman hankealueen suokohteet sekä kerrottu soiden käytöstä ja suoluonnon taloudellisesta merkityksestä. Kuvituksessa on käytetty korkealaatuisia luontokuvia.

5.14 Yhteiskunnallinen osallistuminen

Projektipäällikkö otti kantaa ajankohtaisiin hankealueen suoluontoa koskeviin asioihin:

- Huumolan koulu

Paavolan kyläyhdistyksen ja Siikajoen suoluontokeskushankkeen puolesta laadittiin kannanottoja Ruukin kunnanhallitukselle Huumolan koulun säilyttämisen ja kehittämisen puolesta. Ajatuksena on, että koulusta kehitetään kuntoilijoita, retkeilijöitä ja luontoharrastajia palveleva suoluontoretkeilykeskus. Kunnanhallitus keskusteli asiasta 24.6. 2002, joka merkittiin tiedoksi pöytäkirjaan.

- Mankisenneva

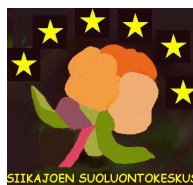
Projektipäällikkö laati kannanoton Mankisennevan (Rantsila) YVA-ohjelmasta, joka otettiin huomioon yhteysviranomaisen lausunnossa ”Vapo Oy:n Mankisennevan turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta” (19.8. 2002 Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus).

- Veneneva

Projektipäällikkö osallistui Venenevan (Rantsila) hoidon ja käytön suunnittelun yhteistyöryhmään matkailuyrittäjien edustajana.

- Maakuntakaava

Huomioita maakuntakaavoituksesta: kirjelmät Pohjois-Pohjanmaan liittoon kaavoitusta valmisteleville virkahenkilöille.

6 HANKKEEN KOKONAISRAHOITUS

Hankkeen kokonaiskustannussuunnitelman rajoissa pysyttiin. Kustannuslajien välisiä tarkennuksia jouduttiin tekemään. Kustannusten jakamisesta kahdelle vuodelle tehtiin muutoshakemus. Muutokset eivät kuitenkaan olleet merkittäviä.

Rahoittajat

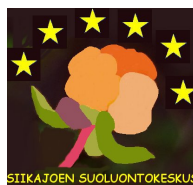
Rahoitus: Euroopan maatalouden ohjaus ja tukirahasto, Suomen valtio, Rantsilan, Ruukin ja Siikajoen kunnat sekä Turveruukki Oy. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 77 366 euroa. Julkisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksytyistä kustannuksista oli 90 %. Siitä: EU:n rahoitusosuus oli 30 % (eli enintään 20 888,94 €) Valtion rahoitusosuus oli 39,81 % (eli enintään 21 023,49 €). Kuntien rahoitusosuus oli yhteensä 31,19 % (eli enintään 21 023,49 €). Yksityinen rahoitusosuus hankkeen hyväksytystä kokonaisrahoituksesta oli 10 % (eli enintään 7 736,20 €).

Hankkeen hyväksytyt kustannusarvio

	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>yhteensä</u>
palkat ja sivukulut	24816,68	10057,00	34873,68
ostopalvelut	17145,38	6200,92	23346,30
matkakulut	7027,90	1300,13	8328,03
luontoissuoritukset	2800,00	1015,88	3815,88
muut kulut yhteensä	<u>5258,37</u>	<u>1743,74</u>	<u>7002,11</u>
yhteensä	57048,33	20317,67	77366,00

Hankkeen hyväksytyt rahoitussuunnitelma

	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>yhteensä</u>
EU	15334,90	5554,04	20888,94
valtio	19661,43	8055,94	27717,37
kunnat	16120,00	4903,49	21023,49
yksityinen	<u>5932,00</u>	<u>1804,20</u>	<u>7736,20</u>
yhteensä	57048,33	20317,67	77366,00

7 TULOKSET

7.1 Laadulliset tulokset

Hankkeen tavoitteena oli:

1. Selvittää mahdollisuudet perustaa Siikajoen alajuoksun edustavista suokohteista valtakunnallisesti merkittävä reitti- ja luontokokonaisuus
2. Toimia ensimmäisenä askeleena kohti suoluontokeskuksen perustamista

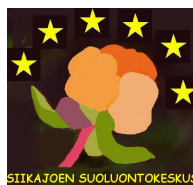
Hankkeen lopputuloksena vastaus selvitettäviin kysymyksiin: 1. Onko mahdollista perustaa Siikajoen alajuoksun edustavista suokohteista valtakunnallisesti merkittävä reitti- ja luontokokonaisuus?

- Vastaus on yksiselitteisesti myönteinen. Edustavia suokohteita on riittävästi ja niitä voidaan hyödyntää luontomatkailussa.

Toiseen kysymykseen: Kannattaako suoluontokeskus perustaa? Vastaus ei ole yhtä yksiselitteinen. Toisaalta hyödynnettäviä resursseja on, mutta markkinoita tällä hetkellä ei. Suoluontomatkailu on tavallaan samassa vaiheessa kuin lintuharrastusmatkailu 1970-luvulla. Kehitys on ollut huima – ajatellaanpa vaikka Liminganlahden matkailua tänään. Hankkeessa mukana olevat kunnat eivät olleet sanottavasti innostuneita investoimaan kalliiseen uudisrakennukseen.

- Vastaus kysymykseen mahdollisimman lyhyesti: uudisrakennukseen ei ehkä kannata investoida tässä vaiheessa. Sen sijaan kannattaa panostaa olemassa olevien rakennelmien kehittämiseen.

Hankkeella oli huomattavia vaikutuksia matkailuyrittäjien asenteiden ja yleisen asenneilmapiirin muokkaamisessa suoluontomatkailua kohtaan suopeammaksi. Ympäristötietoisuus ja -tietämys sekä suoluonnon arvostus koheni hankkeen tuloksena. Hankkeella oli merkityksensä myös paikallisidentiteetin ja asukkaiden itsetunnon vahvistajana.

7.2 Määrälliset tulokset

Hanke oli luonteeltaan selvittävä ja pohjustava, niin muodoin hankkeen konkreettiset tulokset ovat lähinnä selvitysraportteja ja suunnitelmia. Näkyvin tulos lienee hankkeen kotisivu tietoverkossa.

A. Selvitysraportit

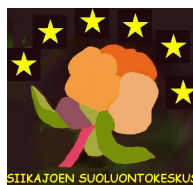
1. Siikajoen suoluontokeskus - hankkeen esiselvitysraportti, 50 s. 17.5. 2002.
2. Siikajoen rannikon lintuvedet ja suot: Tauvon - Hummastinjärvien välisen luontoalueen tutkimus ja retkeilyreititsuunnitelma. 92 s. 25.9. 2002.
3. Revonnevan - Ruonnevan retkeilyalue, Selvitysraportti alueen suoluonnosta ja linnustosta sekä suunnitelma jatkotoimista. 32 s. 28.1. 2003.
4. Maankohoamisrannikon luontoa Siikajoen Tauvosta Hummastinjärville. Julkaisu sarjassa Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja. 36 s. 2003.
5. Turvetuotanto ja sen edellytykset Pohjois-Pohjanmaalla sekä Siikajokilaakson alueella. 25 s. 19.12. 2002.
6. Turvetuotannosta poistuvien suopohjien uusiokäyttö. 14 s. 19.12. 2002.
7. Selvitys Rantsilan ja Ruukin kuntien alueella sijaitsevista Turveruukki Oy:n tuotantosoista. 21 s. 20.1. 2003.
8. Suoluontomatkailun edellytykset Pohjois-Pohjanmaalla, opinnäytetyö. 57 s. + liitteet. Kevät 2003.
9. Kurunnevan linnustonselvitys. 5 s. 2002.
10. Loppuraportti. 34 s. + liitteet. 31.5. 2003.

Muut

- B. Internet-sivut: www.rantsila.fi/suoluontokeskus ja niihin liittyvä opinnäytetyö.
- C. Esite hankkeesta ja hankealueen kohteista.
- D. Toteuttamishankesuunnitelmat

7.3 Hankkeen määrällisten ja laadullisten tulosten sekä toteuttamisen arviointi

Hankkeen tavoitteena oli toteuttamissuunnitelman laatiminen mahdollisen suoluontokeskuksen perustamisesta. Hankkeessa tuotettiin toteuttamismalli, jossa yhden suuren suoluontokeskuksen rakentamiseen ei tarvitse investoida, vaan kehitetään olemassa olevia luontaisia kyläkeskuksia sekä paikallista elinkeinoelämää palvelemaan matkailijoiden ja asukkaiden tarpeita. Hankkeen osa-alueiden kehittämiseen laadittiin

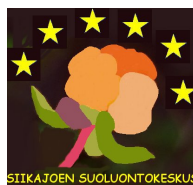
kolme erillistä hankesuunnitelmaa rahoitussuunnitelmineen. Käytännössä osahankkeet voidaan yhdistää saman suuren kokonaisuuden alle. Toteuttamishankesuunnitelmat toimitettiin Rantsilan kunnan haltuun. Siikajoen maankohoamissoiden kasvillisuus- ja eläimistöinventointiraportti toimitettiin Siikajoen kunnalle. Lisäksi Siikajoen suotutkimuksesta tuotettiin raportti julkaistavaksi Metsäntutkimuslaitoksen Tiedonantoja – sarjassa, mikä laajalevikkisenä lisää alueen tunnettavuutta ja mielenkiintoisuutta asiantuntijoiden ja suuren yleisön keskuudessa. Turveruukki Oy:n soiden taustaselvitysraportti tuotannosta poistuneista soista toimitettiin yhtiön haltuun. Lisäksi hankkeessa tuotettiin raportit Siikajoen valuma-alueen turvetuotannosta ja turvetuotannon uusiokäyttötavoista. Raportit luovutettiin Turveruukki Oy:lle ja julkaistiin myös hankkeen kotisivuilla.

Hankkeen laadulliset tavoitteet saavutettiin. Määrällinen tavoitetaso jopa ylitettiin. Toteuttaminen sujui hyvin hankesuunnitelman ja tarkennetun toimintasuunnitelman mukaisesti.

7.4 Lisäarvo

Alkuperäisen hankesuunnitelman mukaan projektipäällikön tehtävänä oli selvittää opastukseen ja markkinointiin keskittyvän suoluontokeskuksen fyysistä sijaintia. Vaihtoehtoja olisivat muun muassa jonkin tyhjillään olevan kiinteistön, kuten vanhan kyläkoulun, hyödyntäminen tai toimiminen ”aineettomalla” tasolla internetin ja esitteiden välityksellä.

- Itse asiassa juuri näin meneteltiin. Pelkän selvittelyn lisäksi ajatusta sovellettiin myös käytäntöön: suoluontokeskukselle perustettiin kotisivut tietoverkkoon.
- Hankkeessa laadittu esite palvelee suunniteltujen suoluonto-opastuskeskusten kehittämistä. Hanke-esitteessä on esitelty suunnitellut retkeilyreitit sekä mahdolliset suoluonto-opastuskeskukset.
- Siikajoen raportissa esitettiin luontoinventointitietojen lisäksi myös ehdotus luontopolkureitistön rakentamiseksi.
- Lisäksi laadittiin alustava raportti myös Revonnevan – Ruonnevan suoalueesta.
- Suoluontomatkailun edistämiseksi laadittiin selvitys kehittämismahdollisuuksista, jonka avulla yritysten toimintaa ja alan toimintaedellytyksiä voidaan arvioida ja edelleen kehittää.
- Turvetaloudesta laadittiin perusteelliset, yleistajuiset selvitykset Turveruukin tuotantosoiden raportoinnin lisäksi.

8 VASTOINKÄYMISTEN ANALYYSI

Hankkeen käytännön toteutuksessa ei kohdattu ongelmia. Maastotyöt sujuivat suuremmista kummelluksista. Hanke-esitykseksi valmistetun kartan työstäminen ja painaminen osoittautuivat arvioitua työläemmiksi. Toimintasuunnitelmaa jouduttiin täsmentämään, sillä projektipäällikkö ei ollut osallistunut hankesuunnitelman laatimiseen ja asia tuli hänelle uutena. Hienoista hämmennystä aiheutui hankevarojen jakamisesta kahdelle vuodelle, sillä hankkeen talousarvio oli suunniteltu alunperin yhdelle kalenterivuodelle. Myös kustannuslajien välisiä siirtoja jouduttiin tekemään. Muutokset eivät kuitenkaan olleet merkittäviä. Luontoinventoijien palkat siirrettiin ostopalveluista palkkakuluihin, sillä hallinnoija maksoi heistä myös lakisääteiset työnantajalle kuuluvat maksut. Suoluontomatkailuselvitys tuotettiin opinnäytetyönä ohjausryhmän päätöksellä, sillä siten työ katsottiin mielekkäämmäksi, halvimmaksi ja kokonaisedullisimmaksi tuottaa. Kysymyksessä ei kuitenkaan ollut vastikkeeton stipendi, vaan palkkio tehdystä työstä hankkeen hyväksi, mikä aiheutti väärinkäsityksiä, jotka oikaistiin. Hankeaika oli alimitoitettu työmäärään nähden. Budjetti kuitenkin riitti toteuttamiseen, eikä sitä ylitetty. Epäselvyyksiä aiheutti kululuokkaiset siirrokset. Määrärahat matkakustannuksiin osoittutuivat riittämättömiksi, sillä hankeessa jouduttiin tekemään runsaasti kenttätöitä. Hanketoimintaan perehdyttämisessä olisi hyvä pitää yllätysten välttämiseksi yhteinen aloituspalaveri, jossa rahoittajien edustajat ja hankkeen toteuttajat olisivat paikalla.

9 LOPPUARVIOINTI

Hankkeen käytännön toteuttaminen onnistui hyvin. Yhteydenpito yrittäjiin ja osallistuminen kyläyhdistysten toimintaan oli hyödyllistä. Kaikki keskeiset tavoitteet saavutettiin. Määrällinen ja laadullinen tavoitetaso jopa ylitettiin. Hankkeen kokonaistalousarviota ei ylitetty. Ohjausryhmä ei joutunut puuttumaan käytännön toteutukseen. Hanke pysyi hyvin projektipäällikön hallinnassa ja tuloksiin oltiin tyytyväisiä.

10 TIEDOTUS JA JULKISUUS

Hankkeen ohjausryhmä pidettiin ajan tasalla säännöllisin kokouksin. Hankkeen toiminnasta tiedotettiin yleisötilaisuuksissa. Lehdistöön otettiin yhteyttä lehdistötiedottein ja asiapitoisin artikkelein. Suuri yleisö tavoitettiin internetin välityksellä tietoverkkoon perustetun kotisivun avulla.

1. Ohjausryhmä

Ohjausryhmä pidettiin ajan tasalla säännöllisin kokouksin. Tiedonvälitys suoritettiin pääsääntöisesti sähköpostitse. Heihin, jotka eivät olleet sähköpostin tavoitettavissa, yhteyttä pidettiin puhelimitse, kirjeitse tai henkilökohtaisin tapaamisin. Ohjausryhmän kokouksia pidettiin 7 kpl.

2. Kohderyhmät

Hankkeen tärkein kohderyhmä oli maatilamatkailuyrittäjät. Matkailuyrittäjiin pidettiin yhteyttä henkilökohtaisin käynnein. Toinen tärkeä ryhmä oli kyläyhdistykset ja tavalliset kyläläiset, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan hankkeeseen.

Kylätilaisuuksia järjestettiin seuraavasti:

- 4.6.2002. Esittelytilaisuus Matka kylämaisemaan -hankkeen kanssa Piippolassa.
- 5.6.2002. Esittelytilaisuus Matka kylämaisemaan -hankkeen kanssa Sipolan koululla Rantsilassa.
- 6.6.2002. Esittelytilaisuus Matka kylämaisemaan hankkeen - kanssa Revonlahden koululla Ruukissa.
- 20.7.2002. Projektit esillä Rantsila-päivien toritapahtumassa.
- 15.9.2002. Raahen seutukunnan kylien kohtaamispäivät Vihannin Lampinsaaressa
- 17.9.2002. Hanke-esittelyä Merikylän kyläyhdistykselle Siikajoella.
- 26.9. 2002. Keskustelutilaisuus Huumolan koulun kohtalosta, Huumolan koululla Paavolassa
- 22.10.2002. Hanke-esittely Merikylän kyläyhdistyksen kokouksessa Siikajoella.
- 25.10.2002. Hanke-esittely Kairanmaan talolla Leskelässä (Piippola) Tytöt ja Pojat Kotiin ja Matka kylämaisemaan hankkeiden kanssa.
- 29.10. 2002. Vierailijana Paavolan kyläyhdistyksen sääntömääräisessä vuosikokouksessa.
- 13.3.2003. Luontokuvailta Bed and Breakfast Rosenbergillä Rantsilassa.
- 17.3.2003. Luontokuvailta Merikylän koululla Siikajoella.
- 26.3.2003. Hankkeen esittelytilaisuus Ruukin maaseutuoppilaitoksella.
- 27.3.2003. Luontokuvailta Paavolan koululla Ruukissa.
- 2.4.2003. Vierailijana Matka kylämaisemaan hankkeen tilaisuudessa, Mankilan kylällä Rantsilassa.

Yleisöretket:

- 7.6.2002. Mukana oppaana NorTech Oulun yliopiston ryhmän Kurunnevan retkellä.
- 7.6.2002. Illalla Sipolan kyläyhdistyksen Eurovaellus.
- 17.10.2002. Karpaloretki yhdessä Rantsilan 4H-yhdistyksen kanssa.

3. Lehdistö

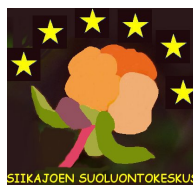
Hankkeen toiminnasta tiedotettiin lähinnä paikallisessa päivälehdessä Siikajokilaaksossa. Hankkeen alkaessa lehdessä julkaistiin artikkeli hankkeesta ja sen tavoitteista. Lehdistötiedote hankkeen tuloksista lähetettiin myös muille paikallisille, maakunnallisille ja valtakunnallisille päivälehdille.

Artikkelit Siikajokilaaksossa:

- 21.3.2002. Siikajoen suoluontokeskuksen hahmottelutyö käynnissä
- 18.7.2002. Hillat kypsyvät
- 5.8.2002. Siikajokilaakson suot ovat ainutlaatuisia maapallolla
- 15.8.2002. Runonneva
- 9.9. 2002 Vierailijaryhmä tutustui Siikajokilaakson luontokohteisiin
- 7.10.2002. Lintuveden rakentamisessa on onnistuttu
- 14.10.2002. Nyt on aika painua karpalosuolle
- 28.11.2002. Kari Pöyskö luotsaa Paavolan kyläyhdistystä
- 24.3.2003. Siikajoen suoluontokeskus –hankkeen ensimmäinen vaihe päättyy
- 31.3.2003. Suoluontoa tarjotaan matkailijoille

Lehdistötiedote hankkeen tuloksista ja päättämisestä lähetettiin seuraaviin lehtiin:

Raahelainen
Oulun Eteläinen
Raahen seutu
Pyhäjokiseutu
Rantalakeus
Siikajokilaakso
Kaleva
Maaseudun tulevaisuus
Pikkuranttinen

Muut:

- Haastattelu MEGA-radioon 3.7.2002.
- Syyskuu 2002. Maininta Pohjois-Pohjanmaan kylähankkeiden tiedotuslehdessä Kyläviesti: Matka kylämaisemaan –hanke esitteli vierailijaryhmälle Siikajokilaakson luontokohteita.
- 16.9.2002. Verkostojen luontiin syksymmällä. Artikkelit Pyhäjokiseudussa.
- P-Pohjanmaan soille halutaan matkailijoita. Kaleva 27.3.2003.
- Venenevan ja Pelson alueelle uusi luonnonsuojelualue. Rantalakeus, 24.4.2003.

4. Suuri yleisö

Suuri yleisö tavoitettiin tietoverkkoon perustetun kotisivun avulla. Kotisivut esiteltiin ohjausryhmälle 4.12. 2002. Ne avattiin yleisölle 19.2.2003.

<http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>

5. Asiantuntijat

Tutkimusraportit laitettiin kotisivulle vapaasti selattaviksi ja ladattaviksi. Raportit saivat kiitosta osakseen myös asiantuntijatahoilta. Siikajoen tutkimuksista laadittu tiivistelmä kelpuutettiin tieteelliseen julkaisusarjaan: Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja.

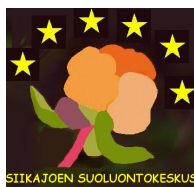
Kurunnevasta laitimamme tapauselostus kelpasi Jorma Hemmin luontomatkailuoppikirjaan.

6. Hanketoimijat

Projektipäällikkö osallistui Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen järjestämiin tilaisuuksiin

- 29.1. 2003. Hanketoimijapäivät Oulussa.
- 18.3.2003. HankeSenssit Oulussa.
- 27.3.2003. EU-rahoitteisten maaseudun kehittämishankkeiden esittelytilaisuus Haapavedellä.

Lisäksi projektipäällikkö osallistui Kuntakoulutuksen järjestämään koulutuspäivään: EU-projektien ajankohtaispäivät toteuttajille, 14.11.2002.

11 HANKKEEN TOIMINTOJEN JATKAMINEN JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

11.1 Toimintojen jatkuminen ja sovellettavuus

Virtuaalinen suoluontokeskus jatkaa toimintaansa tietoverkossa. Se pyritään linkittämään mahdollisimman tehokkaasti, jotta suoluonnosta kiinnostuneet asiakkaat sen löytäisivät vaivatta. Kotisivua pyritään päivittämään mahdollisimman usein. Ylläpito jää toistaiseksi projektipäällikkö Olli-Pekka Siiran vastuulle.

Hankkeen toimisto, johon on kerätty hankkeen tuottamaa tai hankkimaa materiaalia sai Rantsilan kunnanjohtajan ja kunnan elinkeinotoimikunnan luvan jäädä Rantsilan TietoPalukselle. Mahdolliset vuokra- ja tietoliikennekulut korvataan kunnan puolesta. Suoluontokeskus tarvitsee jatkossa pysyvän toimipaikan.

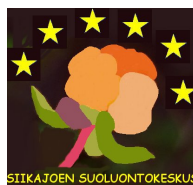
Matkailuyritysten ohjelmatarjonta monipuolistuu. Jo nyt on ilmaantunut uusia ohjelmalveluja tuottavia ideoita ja mahdollisia yrittäjiä. Matkailuyritysten verkostoituminen saatiin tällä hankkeella alulle. Jatkossa se toivon mukaan tehostuu ja tiivistyy edelleen.

Hankkeen tuloksena on esitelty muista luontokeskushankkeista poikkeava: toiminnallinen, olemassa oleviin rakenteisiin perustuva toteuttamismalli, joka on käyttökelpoinen missä päin maailmaa tahansa, sillä se ei vaadi mittavia investointeja.

11.2 Uudet hankesuunnitelmat

Toteuttamissuunnitelman pääperiaatteena on maaseudun alueellinen kehittäminen paikallisten asukkaiden, olosuhteiden ja luonnon suomilla mahdollisuuksilla ja ehdoilla. Siikajoen suoluontokeskus, vaihe II, voidaan toteuttaa verkostomallilla. Mittavia investointeja ei välttämättä tarvita, vaan työtä voidaan jatkaa maaseudun kehittämishankkeena. Toteuttamissuunnitelmassa ajatuksena on yhdistää kylien kehittäminen ja matkailu. Kylätalot, vanhat kansakoulut, toimivat sekä suoluontoreitistön opastuskeskuksina että kylien omaehtoisen kulttuuri- ja talouselämän keskuksina. Retkeilyreitistön rakentaminen voidaan toteuttaa osittain LIFE-hankkeen puitteissa.

Tavoitteena kehittämishankkeessa on uudenlaisen yritystoiminnan ja uusien työpaikkojen luominen sekä vanhojen työpaikkojen säilyttäminen. Väestökato maaseudulta kasvukeskuksiin pyritään pysäyttämään luomalla yrittämisen ja toimeentulon edellytyksiä syrjäseuduilla. Toteuttamishankkeen toimintalinjoina ovat maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen, erityisesti matkailu- ja käsityöläiselinkeinojen kannustaminen sekä

maaseutuyhteisöjen kehittäminen. Siikajoen suoluontokeskus, vaihe II toteuttamiseksi laadittiin neljä erillistä hankesuunnitelmaa, josta voidaan koostaa lopullista hakemusta varten yksi laaja suunnitelma, joka on työnimeltään SUOMAA-hanke. Osahankkeet ja rahoitusohjelmat:

1. SIIKAJOEN SUOLUONTOREITISTÖ – ELANTOA JA ELÄMYKSIÄ!
(ALMA)
2. MATKA SUOMAISEMAAN (TAVOITE-1)
3. SUOMARJOJEN VILJELY JA MATKAILUN KEHITTÄMINEN
(LEADER)
4. PERÄMEREN MAANKOHOAMISRANNIKON SAARISTON JA
SUOLUONNON SUOJELU SEKÄ MATKAILULLINEN
HYÖDYNTÄMINEN (LIFE)

1. SIIKAJOEN SUOLUONTOREITISTÖ – ELANTOA JA ELÄMYKSIÄ!

Suolunnon hyödyntäminen Alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman alueella (Raahen seutukunta + Rantsila).

Tavoitteina:

- Suoluonto-opastuskeskusten kehittäminen
- Retkeilyreitistön rakentaminen
- Turvesoiden uusiokäyttösuunnitelmat
- Maaseutumatkailun kehittäminen
- Käsityöläiselinkeinojen kannustaminen
- Uudet yritysajat

Hanketta on esitelty Siikajoen suoluontokeskus, I-vaiheen ohjausryhmän kokouksissa. Hankeideaa esiteltiin myös yleisötilaisuudessa 26.3. Ruukissa.

Reitistöjen rakentaminen voidaan toteuttaa soveltuvin osin laajan LIFE Nature-hankkeen puitteissa

2. MATKA SUOMAISEMAAN

Suolunnon hyödyntäminen Siikalatvan seutukunnan Tavoite-1 tukialueella.

Toimialat:

- Matkailu
- Käsityöläiselinkeinot
- Maanviljely
- Turvetalous

Hankeidea esiteltiin Siikalatvan seutukunnan kokouksessa 13.3. 2003.

3. SUOMARJOJEN VILJELY JA MATKAILUN KEHITTÄMINEN

Tavoitteina:

- Suomarjojen käytön sekä viljelyn edistäminen
- Marjanviljely kestävän käytön mukaisena turvetuotantoalueiden uusiokäyttömuotona.
- Luomutalouden edistäminen
- Tuotantoketjun luominen alkutuotannosta jatkojalostuksen kautta markkinointiin

4. PERÄMEREN MAANKOHOAMISRANNIKON SAARISTON JA SUOLUONNON SUOJELU SEKÄ MATKAILULLINEN HYÖDYNTÄMINEN – LIFE

Tavoitteina:

- Kestävän kehityksen mukainen matkailullinen hyödyntäminen.
- Maankäytön suunnittelu, siten että luontoarvoja ei vaaranneta.

Hankkeesta pidettiin alustava suunnittelupalaveri 14.4. 2003 Raahessa. Hankkeen valmistelua toukokuussa 2003 .

Edellä esiteltyjen hankesuunnitelmien pohjalta laaditaan hakemus, joka jätetään Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen maaseutuosastolle odottamaan toivon mukaan myönteistä rahoituspäätöstä.

12 RAPORTIN LIITEAINEISTO

- Hankkeen aikana kertynyttä kirjallista materiaalia säilytetään kansioissa TietoPaluksella Rantsilan kunnan hallussa.

- Kirjanpito: Siikalatvan kuntayhtymän kehittämiskeskuksessa, Piippolassa.
- Suoluontodiakuvasarja sekä digitaaliset kuvat: Olli-Pekka Siiran hallussa

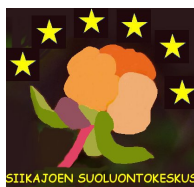
LIITTEET

Hankkeessa tuotetut selvitysraportit, säilytyspaikka mainittu:

1. Siikajoen suoluontokeskus - hankkeen esiselvitysraportti, 50 s. 17.5.2002. Saatavana tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
2. Siikajoen rannikon lintuvedet ja suot: Tauvon - Hummastinjärvien välisen luontoalueen tutkimus ja retkeilyreititsuunnitelma. 92 s. 25.9.2002. Siikajoen kunnan hallussa; saatavana myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
3. Revonnevan - Ruonnevan retkeilyalue: Selvitysraportti alueen suoluonnosta ja linnustosta sekä suunnitelma jatkotoimista. 32 s. 28.1.2003. Kunnallisneuvos Pentti Simojoen hallussa, julkaistu myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
4. Maankohoamisrannikon luonto Siikajoen Tauvosta Hummastinjärville, 36 s. Siikajoen kunnan hallussa, julkaisu Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja - sarjassa.
5. Selvitys Rantsilan ja Ruukin kuntien alueella sijaitsevista Turveruukki Oy:n tuotantosoista. 21 s. Turveruukki Oy:n hallussa.
6. Turvetuotanto ja sen edellytykset Pohjois-Pohjanmaalla sekä Siikajokilaakson alueella. 25 s. Turveruukki Oy:n hallussa, julkaistu myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
7. Turvetuotannosta poistuvien suopohjien uusiokäyttö. 14 s. Turveruukki Oy:n hallussa, julkaistu myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
8. Suoluontomatkojen kehitysmahdollisuudet Pohjois-Pohjanmaalla, opinnäytetyö 57 + 4 s. ja toimeksiantosopimus. Rantsilan kunnan hallussa, julkaistu myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
9. Kurunnevan linnustoselvitys. Rantsilan kunnan hallussa, julkaistu myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>
10. Siikajoen suoluontokeskus –hankkeen loppuraportti. 34 s. + liiteaineisto. Säilytetään TietoPaluksella Rantsilan kunnan hallussa, julkaistaan myös tietoverkossa: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>

LIITE 11

- Ohjausryhmän lausunto

LIITE 12

- Hankkeessa tuotettu tietoverkkosivu: <http://www.rantsila.fi/suoluontokeskus/>

LIITTEET 13 – 19

- Hankkeen ohjausryhmän kokousten pöytäkirjat

LIITTEET 20 – 24

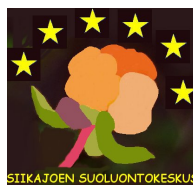
- Kokousmuistiot

LIITTEET 25 – 27

- Toteuttamishankesuunnitelmat. Rantsilan kunnan hallussa.

LIITE 28

- Esite hankkeesta ja hankealueen kohteista. A1-koko, kaksipuoleinen neliväripainatus. Ilmaisjakeluna hankealueella.

LOPPUSANAT

Tämä hanke toi uuden näkökulman suoluontoon. Suoluonto ymmärretään nyt myös elämyksiä tuottavana matkailukohteena. Perinteisestihän Suomessa on osattu hyödyntää turvetta, soita metsittää ja peltoja raivata soista.

Kiitokset hankkeen ohjausryhmälle neuvoista ja tuesta hankkeen suorittamisen aikana. Kiitokset Katja Viippolalle ja Siikajokivarsi EU-kuntoon hankkeen ohjausryhmälle, jotka olivat nähneet vaivaa hyväksytyn hankesuunnitelman laatimisessa. Kiitokset Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen Kalevi Hiivalalle ja Minna Kyllöselle asiallisesta ja ymmärtäväisestä suhtautumisesta hanketyön aikana. Kiitokset Rantsilan TietoPaluksen porukalle myönteisen ja innostavan työskentelyilmapiirin luomisesta. Erytiskiitos kunnanjohtaja Aimo Lehmikankaalle työtilan tarjoamisesta hankkeen käyttöön. Siikalatvan kehittämiskeskukseen kiitokset Hannu Saariselle, Helena Koskenkankaalle ja Markku Pietikäiselle sekä projektityöntekijätovereille kannustavasta ja asiantuntevasta tuesta. Kiitokset Turveruukin henkilökunnalle hyvästä yhteistyöstä. Kiitokset myös hankkeen kesätyöntekijöille.

Kiitokseni kuuluvat, ketään unohtamatta, kaikille hankkeeseen osallistuneille yhteistyötahoille ja yrittäjille. Teidän kanssanne on ollut ilo työskennellä!

Maaseudun kehittämistyössä suoluonnon hyödyntämisen osalta ollaan vasta työsaran alkupäässä. Hankkeen päättyessä paljastuu työmaan todellinen laajuus - suomaan suuruus ja syvyys. Toivottavasti tämä hanke antoi uusia virikkeitä maaseudun kehittämiseen.

Rantsilassa 23.5. 2003

Olli-Pekka Siira

Siikajoen suoluontokeskus -hankkeen projektipäällikkö

